

2014-08-18

En framgångsrik skola kräver ett attraktivt läraryrke

- lärarinvesteringar om 3,5 miljarder
årligen

Innehållsförteckning

Vallöften	3
1. Inledning	5
2. Kunskapsras och ökade klyftor i skolan	5
3. Nationell lärarkris	8
4. Framtidsreformer för att höja läraryrkets attraktivitet.	13
5. Höja lärarutbildningens kvalitet.....	13
5.1 Högre krav för att komma in på lärarutbildning	13
5.2 Kvalitetssatsning på lärarutbildningen	14
5.3 Fler vägar till läraryrket.....	15
6. Höja läraryrkets attraktivitet	17
6.1 Fler karriärtjänster och högre lön	17
6.2 Kompetensutveckling och stöd från ledningen.....	18
6.3 Mindre administration och ökad autonomi.....	19
7. Investeringar för att höja läraryrkets attraktivitet	21

Vallöften

Socialdemokraterna kommer att investera 3,5 miljarder kronor årligen för att skapa ett attraktivt läraryrke.

Våra framtidsreformer för läraryrket har två tydliga fokus:

- Höja lärarutbildningens kvalitet
- Höja läraryrkets attraktivitet

Nationell samling för läraryrket

För att höja läraryrkets attraktivitet krävs ett sammanhållet och långsiktigt arbete. Vi kommer att samla alla skolans aktörer inklusive arbetsmarknadens parter för att bedriva ett gemensamt arbete för att höja attraktiviteten i läraryrket. Vi har redan påbörjat arbetet med en nationell samling för läraryrket och det arbetet kommer vi att ta vidare i regeringsställning. Vi kommer liksom tidigare bjuda in till den nationella samlingen över blockgränserna. Ingen tjänar på att det träts kring reformer som syftar till att höja läraryrkets attraktivitet. Att höja läraryrkets attraktivitet är en central framtidsfråga och kräver ett långsiktigt samarbete politiska partier emellan.

Investeringar för att höja lärarutbildningens kvalitet och läraryrkets attraktivitet

Idag presenterar vi specificerade investeringar för att höja lärarutbildningens kvalitet och läraryrkets attraktivitet om en miljard kronor årligen samt att 2,5 miljarder årligen ska avsättas till den nationella samlingen för läraryrket.

Specificerade investeringar

<i>Kvalitetsatsning på lärarutbildningen</i>	100 mkr
<i>Fler vägar till läraryrket</i>	200 mkr
<i>Fler karriärtjänster i skolor med tuffa förutsättningar</i>	250 mkr
<i>Kompetensutveckling och stöd från ledningen</i>	450 mkr
<i>Mindre administration</i>	10 mkr

Resurser att fördela

<i>Nationell samling för läraryrket</i>	2500 mkr
---	----------

TOTALT	3500 mkr
---------------	-----------------

1. Inledning

Kunskapsresultaten sjunker och ojämlikheten ökar i den svenska skolan. Forskning visar att det enskilt viktigaste för elevernas resultat är att de möter skickliga och engagerade lärare. För att vända den negativa utvecklingen i skolan är det således helt avgörande att investera i läraryrket. Behovet är stort av en ökad professionalisering av läraryrket där lärarna får kompetensutveckling med högre kvalitet, minskad administration och ökad autonomi, har gott om tid att bedriva och utveckla undervisningen samt fler karriärmöjligheter och högre lön. Fler unga måste också se läraryrket som attraktivt och söka till lärarutbildningen.

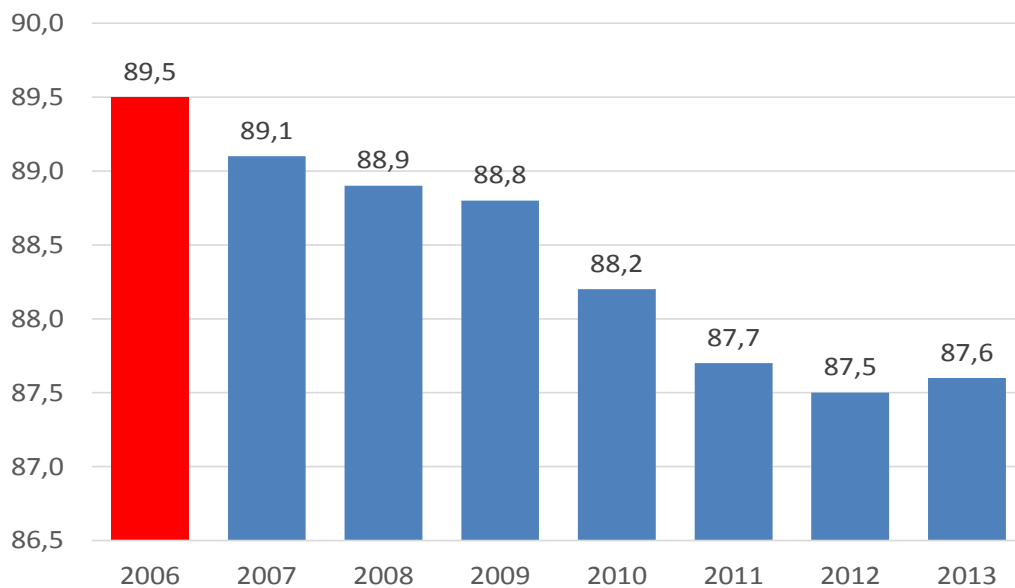
I denna rapport presenterar Socialdemokraterna de framtidsreformer som krävs för att höja läraryrkets attraktivitet. Inledningsvis ges en bakgrundsbeskrivning av vilka utmaningar som den svenska skolan och läraryrket står inför.

2. Kunskapsras och ökade klyftor i skolan

Resultaten i den svenska skolan sjunker, både vad gäller antalet behöriga elever till gymnasieskolan och jämfört med andra länder.

Figur 1. Lägre andel elever är behöriga till gymnasieskolan

procent

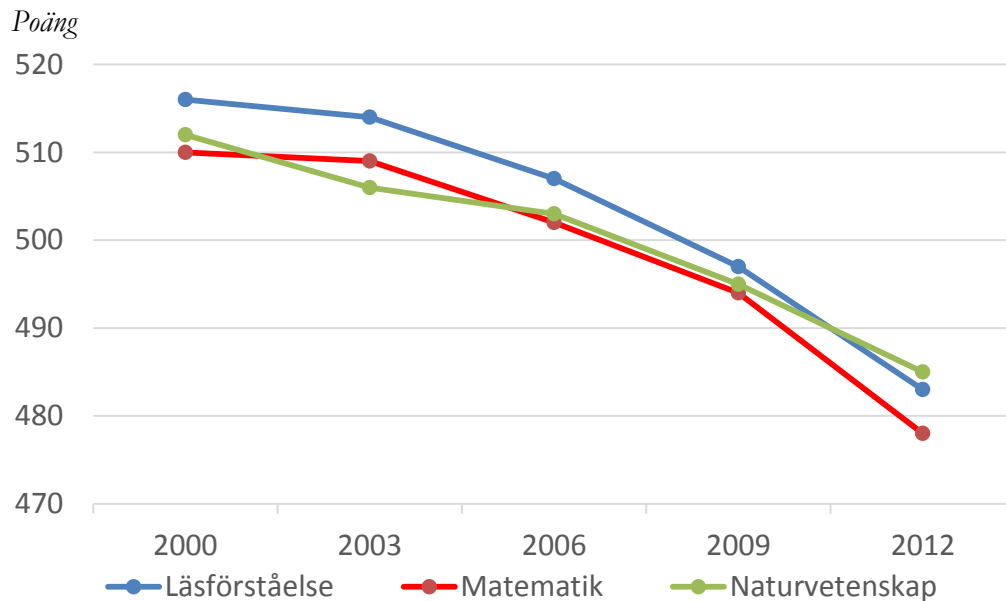

Källa: Skolverket

Sverige ligger enligt den senaste PISA-undersökningen under OECD-genomsnittet i alla kunskapsområden som mäts och den svenska skolan har den sämsta kunskapsutvecklingen i hela OECD.

Figur 2: Sveriges resultat i PISA per provdel

Källa: OECD, Skolverket

Men det är inte bara resultaten som sjunker i skolan. Sverige har också tappat den tidigare tätpositionen vad gäller likvärdig skola – ojämlikheten i den svenska skolan ökar.

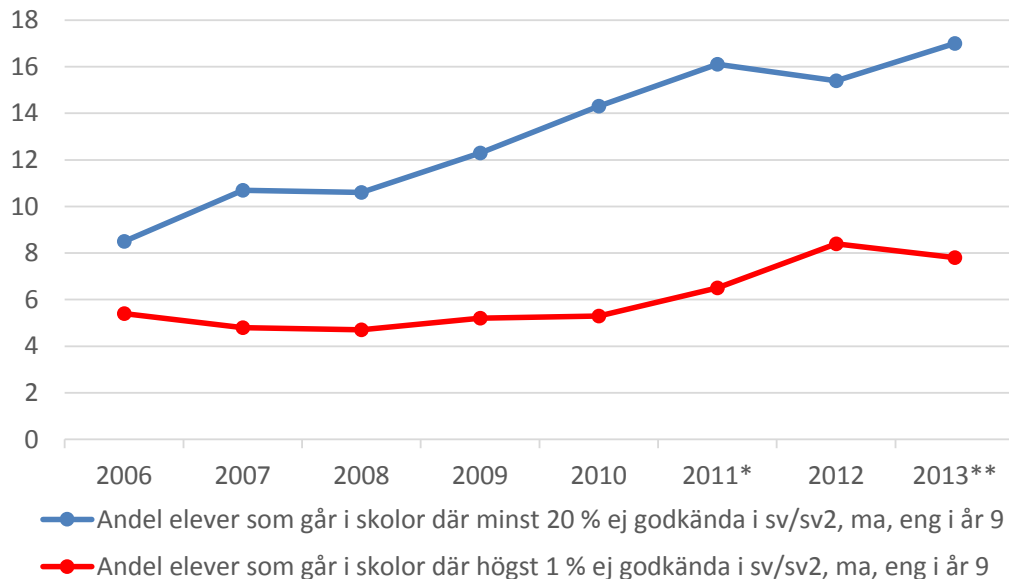
PISA-undersökningen visar att resultaten sjunkit för alla elevgrupper från PISA 2006 till PISA 2012, men mest har resultaten sjunkit för de grupper som har lägst resultat. Skillnaderna mellan hög- och lågpresterande elever har alltså ökat i den svenska skolan.

Skillnaderna i resultat mellan skolor har också ökat kraftigt, sedan 2006 har andelen elever som går i skolor där en femtedel eller fler av eleverna inte når behörighet till gymnasieskolan dubblats, samtidigt som vi ser att något fler elever går i skolor där högst en procent av eleverna inte når gymnasiebehörighet. Skolsystemet dras isär.

Figur 3: Andel elever i skolor med minst 20 procent respektive högst 1 procent obehöriga elever till ett nationellt program på gymnasiet

Procent

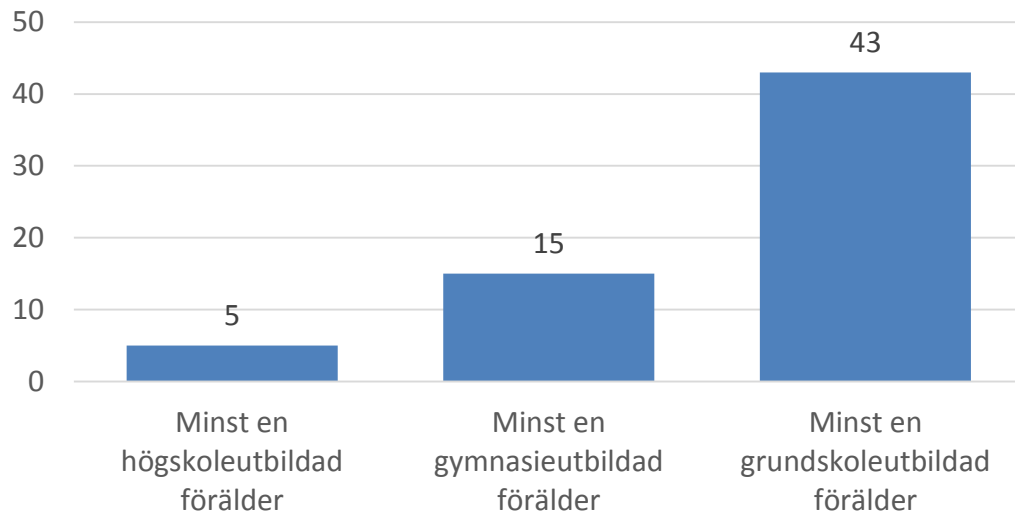
Källa: Riksdagens utredningstjänst

*Från 2011 nya behörighetsregler till gymnasiet, vilket innebär att godkänt i bara dessa ämnen inte längre ger behörighet till gymnasiet. **Från 2013 nytt betygssystem

Skillnaderna mellan olika elevgrupper är oerhört stora. År 2013 var det 5 procent av eleverna med minst en högskoleutbildad förälder som inte blev behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Motsvarande andel för elever vars föräldrars högsta utbildningsnivå är gymnasieskola respektive grundskola var 15 respektive 43 procent. En elev med föräldrar med högst en grundskoleutbildning löper mer än åtta gånger så stor risk att inte bli behörig till gymnasiet jämfört med en elev med minst en högskoleutbildad förälder.

Figur 4: Andel elever obehöriga till gymnasiet utifrån föräldrarnas utbildningsbakgrund, i procent.

Källa: Skolverket

3. Nationell lärarkris

Samtidigt som resultaten sjunker och klyftor ökar i svensk skola står Sverige inför en växande lärarbrist. Efterfrågan på gymnasielärare och lärare för grundskolans senare år förväntas öka markant de närmaste åren. Samtidigt väntas tillgången på utbildad personal inom dessa kategorier att minska. Hälften av alla speciallärare och specialpedagoger försvinner också för pension om drygt tio år. Bland gymnasielärare är siffran 33 procent och på grundskolenivå handlar det om nästan en fjärdedel av landets lärare.¹

SCB uppskattar att det kommer att finnas brist på närmare 60 000 lärare år 2030.² Redan om sex år, 2020, spår SCB att det kommer att finnas brist på 43 600 lärare. Lärarfacken varnar för att situationen håller på att utvecklas till en nationell lärarkris. Även Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, pekar på ett ökat rekryteringsbehov de kommande åren. SKL bedömer att det fram till år 2019 kommer att behöva rekryteras 42 000 grundskollärare och 10 000 gymnasielärare.³

¹ TT-telegram (2014-06-22 14:16:00) med statistik från Lärarförbundet

² SCB, *Trender och prognoser 2011*

³ SKL, 2011, *Här finns Sveriges viktigaste jobb. En rekryteringsprognos för välfärdssektorn.*

Samtidigt som en nationell lärarkris håller på och utvecklas utifrån det ökande rekryteringsbehovet späds krisen på. Många lärare överväger att sluta och läraryrket upplevs ha låg status i samhället.

- Sex av tio, så många som 120 000, lärare överväger att sluta enligt en undersökning som Lärarförbundet låtit Novus göra. Det främsta skälet som anges är att lönerna är för låga.⁴
- Den internationella studien TALIS 2013, med fokus på undervisnings- och lärmiljöer i årskurs 7-9, visar att endast 5 procent av lärarna i Sverige anser att läraryrket har hög status i samhället, jämfört med exempelvis 59 procent i Finland. Bara drygt hälften av de svenska lärarna uppger att de skulle välja att bli lärare igen.⁵

Få studenter väljer lärarutbildning

Höstterminen 2013 gick det 1,1 behöriga förstahandssökande per antagen på de tre lärarutbildningarna som leder till grundskolläraryrket och gymnasieläraryrket.⁶

Jan Björklund har vid flera tillfällen sagt att söktrycket till lärarutbildningarna har ökat. Siffror som nämnts är 35 procent sedan 2006 och 27 procent sedan förra året. Båda siffrorna bör ifrågasättas. Den gängse definitionen av ”söktryck”, som SCB och UK-ämbetet använder, är antal behöriga förstahandssökande per antagen. Enligt den definitionen ligger söktrycket på samma nivå ht 2013 som 2006.⁷

Jan Björklund gjorde också ett stort nummer av ökningen när Universitets- och högskolerådet (UHR) presenterade preliminär statistik över förstahandssökande (behöriga och ej behöriga) till högskolan ht 2014.⁸ Siffrorna är fortfarande preliminära och säger ingenting om hur många behöriga förstahandssökande som sökte till lärarutbildningar inför hösten 2014.

En av de viktigaste sakerna att förstå är att regeringen minskat antalet utbildningsplatser under de senaste åren samtidigt som antalet sökande till högskolan har ökat. Söktryck generellt till högskolan är högre än någonsin tidigare. Av de sökande till högskolan är det dock färre som söker lärarprogrammet i dag än förr.

⁴ Lärarförbundet, *Höj lönen – hejda lärarkrisen*. Perspektiv på läraryrket – lön. 2013

⁵ Skolverket 2014 *TALIS 2013 – En studie av undervisnings- och lärmiljöer i årskurs 7-9*

⁶ UKÄ/SCB Sökande och antagna till högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå höstterminen 2013.

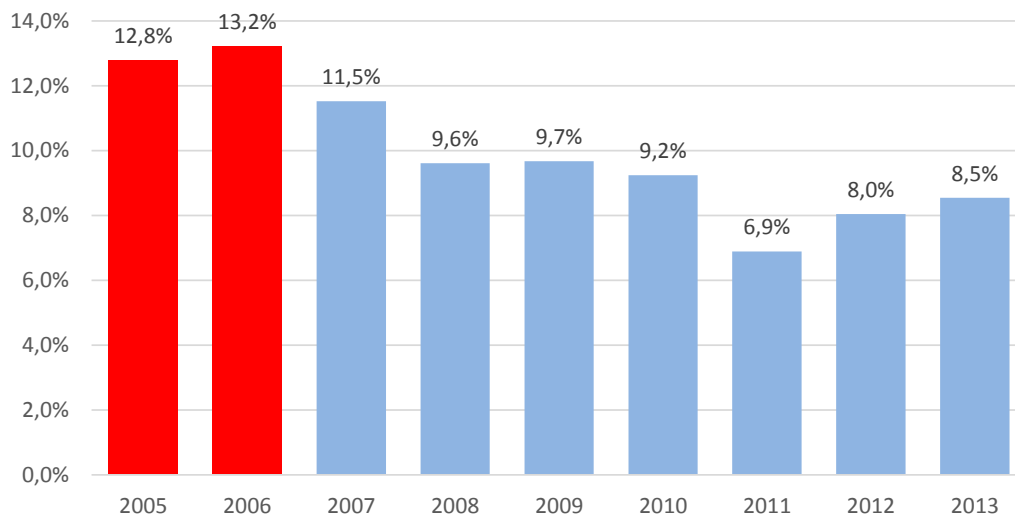
⁷ När det gäller ökningen sedan förra året bör det påpekas att statistiken återigen inkluderar obehöriga sökande samt att den syftar på sökande inför vårterminen 2014.

⁸ UHR, Sökande till högre utbildning ht 2014: fokus på lärar- och förskolläraryrket, 2014. Nedladdad från <http://www.uhr.se/Global/Publikationer/2014/sokande-till-larar-och-forskollarutbildningar-ht-14.pdf>

Figur 5: Andel av studenterna som väljer lärarprogrammet

Behöriga förstahandssökande till lärarprogrammet av behöriga förstahandssökande till program i högskolan (procent)

Källa: Universitetskanslerämbetet

En undersökning av Lärarförbundet visar att många studenter som studerar på andra program hade kunnat tänka sig att bli lärare, men att yrkesvillkoren är för dåliga. En av fyra tillfrågade hade vid ansökningstillfället kunnat tänka sig lärarutbildning som ett alternativ. Två av tre uppgav lön som ett skäl att inte söka.⁹

För låga krav i lärarutbildningen

Det finns också tydliga tecken på kvalitetsbrister inom lärarutbildningen. Svenska lärarstudenter hör till dem som får minst undervisningstid i Europa. Enligt en rapport från TCO har en fjärdedel av lärarstudenterna i dag mindre än 5 timmars undervisning per vecka. Dessutom är undervisningsgrupperna ofta väldigt stora, vilket ytterligare försämrar kontakten med lärarna.¹⁰ Studietiden på lärarutbildningen ligger långt ifrån heltidsstudier. Studietiden per vecka är i snitt bara 28 timmar.¹¹

Svenska lärlöner låga i ett internationellt perspektiv

Forskning och internationella jämförelser visar att högre lärlöner ger högre kunskapsresultat i skolan.¹² Samtidigt är det tydligt att svenska lärare är låga i ett internationellt perspektiv. OECDs statistik visar att svenska lärare i genomsnitt har

⁹ Lärarförbundet, *Varifrån ska alla nya lärare komma? Perspektiv på lärlöner del 9*. 2012

¹⁰ TCO (2014) *Fler till start och fler i mål. Sverige behöver fler högskoleutbildade*.

¹¹ TCO 2013 *Lärarled tid och kvalitet i den högre utbildningen*

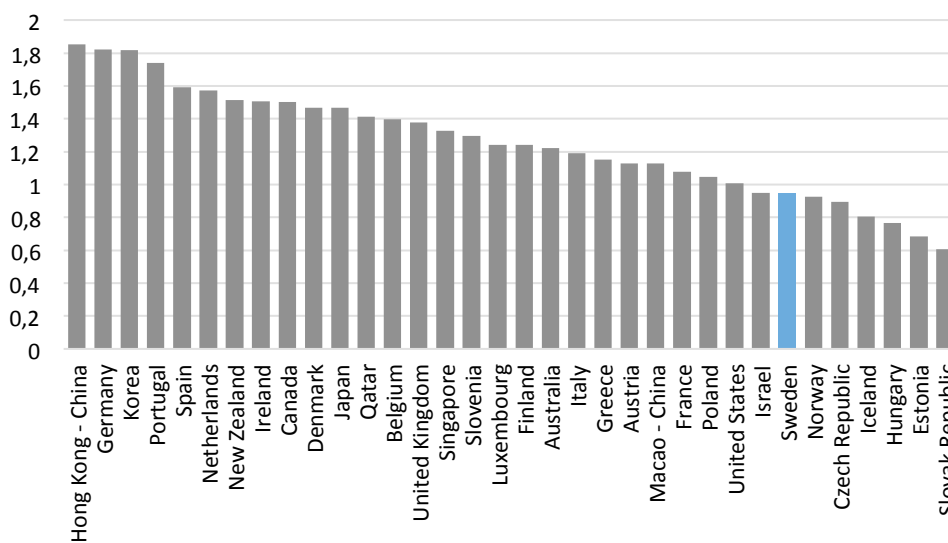
¹² OECD 2013 *PISA 2012 Results: What Makes Schools Successful?*, Peter Dolton & Oscar Marcenaro-Gutierrez 2011 *If You Pay Peanuts, Do You Get Monkeys? A Cross-country Analysis of Teacher Pay and Pupil Performance*

lägre löner i förhållande till kollegor i andra jämförbara länder, sämre löneutveckling och lägre lön i förhållande till andra yrkesgrupper med högre utbildning.¹³

Lönen som andel av BNP per capita ligger på 0,94 för en erfaren lärare i Sverige. I Hong Kong ligger motsvarande andel på 1,85 och i Tyskland på 1,82.¹⁴

Figur 6. Lön för lärare (Secondary School) efter 15 år i yrket
andel av BNP per capita (länder med högre BNP per capita än 20 000 USD)

Källa: OECD 2013

Konsultföretaget McKinsey & Company har studerat de bakomliggande orsakerna till varför vissa skolsystem blir mer framgångsrika än andra. En slutsats som dras är att lärarnas löneläge har betydelse. I vilken utsträckning beror dock på vilken nivå som ett lands skolsystem befinner sig.

För att ett land vars skola befinner sig på ”good” och ska förflytta sig till ”great” krävs en respektabel lönenivå, vilket McKinsey definierar som en nivå motsvarande BNP per capita. Mot bakgrund av senaste PISA är det rimligt att anta att Sveriges skola befinner sig någonstans kring ”good” och att lönerna skulle behöva öka för att förflytta sig till ”great”.¹⁵

¹³ OECD 2013 *Education at a Glance 2013*

¹⁴ OECD 2013 *PISA 2012 Results: What Makes Schools Successful?*

¹⁵ McKinsey & Company 2010 *How the world's most improved school systems keep on getting better*

Lärare får inte den kompetensutveckling de har rätt till

Lärare som är anställda av en kommun har enligt kollektivavtal rätt till kompetensutveckling motsvarande ett riktmärke om 104 timmar per person och år. Det motsvarar 13 dagar om året. Men det är tydligt att lärare inte får den kompetensutveckling de har rätt till. Arbetsmiljöverkets rapport *Arbetsmiljön 2013* pekar på att endast 21 procent av gymnasielärarna och 28 procent av grundskollärarna har fått utbildning på betald arbetstid under minst fem dagar.

Figur 7. Andelen grundskollärare och gymnasielärare som under de senaste 12 månaderna fått utbildning på betald arbetstid under minst fem dagar.¹⁶

Grundskollärare	28 %
Gymnasielärare	21 %

Källa: Arbetsmiljöverket

Även OECD-studien TALIS, The Teaching and Learning International Survey, 2013 väcker oroväckande frågor kring den svenska lärarkårens kompetensutveckling. I jämförelse med 33 andra länder i världen, däribland 23 OECD-länder, svarar svenska lärare i mindre utsträckning att de deltar i kompetensutvecklande aktiviteter. De svenska lärare som deltar ägnar dessutom färre antal dagar i genomsnitt åt dessa aktiviteter än lärare i andra länder. TALIS-studien pekar också på att kompetensutveckling är mindre vanligt i fristående skolor än i kommunala och att svenska lärare upplever mindre effekt av den kompetensutveckling de genomgår. Vidare visar TALIS att Sverige ligger sämst till bland länderna vad gäller andelen rektorer som anger att mentorsprogram finns tillgängligt för alla lärare på deras skola.¹⁷

I stället för undervisning och utveckling upptas i dag en stor del av lärarnas arbetstid av administration. Fler nationella prov, obligatorisk närvarorapportering, skriftliga omdömen för alla elever från årskurs ett, individuella utvecklingsplaner och skriftliga åtgärdsprogram är alla exempel på insatser som var för sig är fullt rimliga, men som sammantaget innebär en så omfattande arbetsbörda att det kraftigt minskar den tid lärarna kan lägga ner på att planera och bedriva undervisning.

¹⁶ Arbetsmiljöverket, *Arbetsmiljön 2013*, tabell 7.6, s 300,
http://www.av.se/dokument/statistik/official_stat/ARBMIT2013.pdf

¹⁷ Skolverket 2014 *TALIS 2013 – En studie av undervisnings- och lärmiljöer i årskurs 7-9*

4. Framtidsreformer för att höja läraryrkets attraktivitet

Socialdemokraterna har satt tre fokus som ska styra en socialdemokratiskt ledd regerings skolpolitik: höga kunskapsresultat, en jämlik skola och ett attraktivt läraryrke. Det tredje fokus är viktigt: Vänder vi inte utvecklingen för läraryrket vänder vi inte heller utvecklingen i skolan.

En förutsättning för att nå dessa mål är samverkan mellan alla skolans aktörer – stat, kommun, fristående skolor, rektorer, elevhälsan, elever, föräldrar och – inte minst – lärarna. I dag har vi en mycket splittrad styrning av skolan och de olika aktörerna i skolan samverkar inte mot gemensamma mål. Vi kommer i stället att samla alla skolans aktörer i arbetet mot våra mål. Vi har redan påbörjat arbetet med en nationell samling för läraryrket och det arbetet kommer vi att ta vidare i regeringsställning. Den hotande lärarkrisen kräver sammanhållning och långsiktigt arbete. Vi har för avsikt att arbeta med en nationell samling för läraryrket över blockgränserna. Ingen tjänar på att det träts kring reformer som syftar till att höja läraryrkets attraktivitet. Att höja läraryrkets attraktivitet är en central framtidsfråga och kräver ett långsiktigt samarbete politiska partier emellan.

Under punkt 4 och 5 presenterar vi våra samlade framtidsreformer för att höja attraktiviteten i läraryrket. Tillsammans utgör förslagen en robust grund för den nationella samlingen för läraryrket vi vill genomföra. Våra framtidsreformer för läraryrket är inriktade på att dels höja lärarutbildningens kvalitet (4), dels höja läraryrkets attraktivitet (5).

5. Höja lärarutbildningens kvalitet

5.1 Högre krav för att komma in på lärarutbildning

Under flera år har larmen kommit om att studenter kommit in på lärarutbildningen med högskoleprovsresultat som varit så låga att det till och med hade varit möjligt att få ett högre resultat om studenten i fråga hade kryssat samma svarsalternativ konsekvent genom hela provet. Det beror på ett extremt lågt söktryck till utbildningarna och på att lärosätena i många fall tar in alla behöriga sökande.

Situationen är allvarlig, och kräver kraftfulla insatser. Vi kan inte ta in studenter som inte kan förväntas nå framgång i sina studier eller vara lämpliga som lärare. Kraven måste höjas för att komma in på lärarutbildningen – både för skolelevernas skull och för att lärarutbildningens och läraryrkets attraktivitet ska höjas.

Därför vill vi införa en lägsta gräns för antagning via högskoleprov som sätts till 0,9 poäng. Vi föreslår också att sökande med ett lägre betygsvärde än 14,0 inte ska kunna antas till lärarutbildningen via betygskvoten.

Bakgrunden till de föreslagna gränsvärdena är att de motsvarar ett genomsnittligt värde för högskoleprovsresultat respektive betygsvärde¹⁸. Vi anser att lärare ska ha bättre kunskapsresultat än genomsnittet och därför är dessa värden en rimlig nivå. De korrelerar också på det sättet att de som skrev 0,9 på högskoleprovet hösten 2011 och våren 2012 hade ett genomsnittligt betygsvärde på strax över 14,0.

Förslaget kommer få konsekvensen att färre kan antas till lärarutbildningen i ett inledande skede. På något längre sikt och i kombination med övriga reformer kommer fler kunna antas till lärarutbildningen, samtidigt som kvaliteten på utbildningen höjs. Det är också viktigt att se det förslag i ljuset av att vi vill öppna upp för fler vägar till läraryrket.

Vi vill därtill införa en lämplighetsprövning av de sökande till lärarutbildningen. Redan i dag pågår en småskalig försöksverksamhet med lämplighetsprov på tre lärosäten: Högskolan i Jönköping, Karlstads universitet och Linnéuniversitetet.¹⁹ Försöksverksamheten samordnas av Universitets- och högskolerådet, UHR, ska pågå 2014-2016 och slutredovisas senast 3 maj 2018.²⁰ Vi ser dock att det finns goda skäl att utöka försöksverksamheten snarast möjligt och se till att alla lärosäten deltar under nästkommande mandatperiod.

Universitets- och högskolerådet, ska även fortsättningsvis följa och samordna utprovningen av de modeller för lämplighetsbedömningar som genomförs av lärosätena.

5.2 Kvalitetssatsning på lärarutbildningen

Det finns en tydlig koppling mellan undervisningstid och genomsnittlig studietid. Att öka antalet lärarledda undervisningstimmar är centralt för att höja kvaliteten i lärarutbildningarna. På lärarutbildningen är den genomsnittliga studietiden i dag 28 timmar per vecka. Lärarstudenterna bör ha fler föreläsningar och seminarier och

¹⁸ Statistik från UHR och Skolverket.

¹⁹ UHR 2014-05-23 <http://www.uhr.se/sv/Om-UHR/Nyheter/Tre-larosaten-far-bedoma-blivande-larares-lamplighet/>

²⁰ Regeringsbeslut 2014-03-20, U2014/2222/UH

<http://www.uhr.se/Global/Fr%c3%a4mjande%20och%20analys/V%c3%a5ra%20uppdrag/U2014-2222-UH.pdf>

uppsatsstudenter behöver mer tid med sina handledare. Heltidsstudier ska motsvara heltid och lärarstudenterna bör i snitt studera 40 timmar/vecka för att klara kraven i utbildningen.

Under de tre senaste åren har Socialdemokraterna föreslagit större kvalitetssatsningar på högskolan än regeringen. Denna inriktning gäller även för nästa mandatperiod. Över mandatperioden kommer vi att investera en miljard i högre kvalitet och mer undervisningstid i högskolan. För lärarutbildningen uppgår investeringen till 100 miljoner kronor årligen.

Inför introduktionsår för nyanställda lärare

Den osäkerhet som har funnits om introduktionsperioden har varken varit bra för lärarutbildningen, för läraryrket eller för eleverna.. Den borgerliga regeringens misslyckande med att garantera en introduktionsperiod för alla blivande lärare och förskollärare gör att staten i dag tagit bort kravet på introduktionsperioden för att få lärarlegitimation.

Socialdemokraterna anser att introduktionsperioden är en grundläggande del av lärarlegitimationsreformen och en nationell garant för att nyexaminerade lärare får den introduktion som behövs för en bra start på sin lärarkarriär. Ett introduktionsår för nyanställda lärare ska därför införas. Vi vill också att förstelärare ska handleda VFU-studenter och nyanställda under introduktionsåret.

5.3 Fler vägar till läraryrket

Kort kompletterande lärarutbildning för akademiker och yrkesutbildade

För att attrahera fler akademiker till läraryrket vill vi i tid komprimera den kompletterande pedagogiska utbildning som leder till lärarexamen. I likhet med den nuvarande kompletterande pedagogiska utbildningen (KPU) bör utbildningen omfatta 90 högskolepoäng och innehålla kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan samt verksamhetsförlagd utbildning. Vi vill emellertid göra det möjligt att läsa in utbildningen i snabbare tempo genom sommarkurser och kvällsstudier under den verksamhetsförlagda utbildningen. På så sätt skulle den korta kompletterande lärarutbildningen kunna genomföras på ett år.

Vi vill förbättra studievillkoren och erbjuda de studenter som antas till den kompletterande lärarutbildningen och yrkeslärarprogrammet mer generösa studievillkor. Studiemedelssystemet är inte tillräckligt för denna grupp studenter som ofta befinner sig mitt i livet och har längre högskolestudier eller yrkesarbete bakom

sig. Vi föreslår att studenterna på KPU och yrkeslärarprogrammet erbjuds studiemedel baserad på A-kassans nivå efter skatt, där den stora huvuddelen är studiebidrag. För att få studera med denna ersättning krävs minst 5 års relevant arbetslivserfarenhet. Detta kommer att kräva en investering om cirka 200 miljoner kronor.

För att möjliggöra att fler akademiker ska kunna antas till den korta lärarutbildningen måste även antagningsvillkoren ses över. Inom KPU:n har förkunskapskravet om minst 90 högskolepoäng i ett enskilt ämne medfört att vissa programstudenter, däribland vissa civilingenjörer, inte har rätt behörighet för att komplettera sina studier med en lärarutbildning för att till exempel bli lärare i matematik. Det bör därför finnas möjlighet att inom ramen för utbildningen kunna komplettera med naturvetenskapligt basår och vissa ämneskurser.

Ökat stöd till Teach for Sweden

Teach for Sweden riktar sig till personer som nyligen har avlagt en akademisk examen med höga resultat och som vill utveckla sina ledaregenskaper genom att arbeta som lärare. Deltagarna utbildas i pedagogik och ledarskap och arbetar samtidigt i skolor med tuffa förutsättningar. Utbildningen resulterar i att deltagarna får en lärarexamen.

Teach for Sweden medför en breddad rekrytering till läraryrket och fler kompetenta lärare till de skolor som behöver det mest. Socialdemokraterna har varit positiva till projektet från start och vi vill efter en utvärdering av projektet öka anslagen och utöka projektets omfattning.

Utöka Sundbybergsmodellen

Sundbybergs stad har tagit ett unikt initiativ för att attrahera studenter från gymnasiet och högskolan till lärarutbildningen. Ambitiösa studenter som har höga betyg erbjuds jobb och möjlighet till karriärutveckling i Sundbybergs skolor. Under sin lärarutbildning tar studenterna en aktiv del i kommunens skolor och efter examen erbjuds de en fast tjänst med ett särskilt lönetillägg.

Vi vill sprida erfarenheter från projektet över landet och ge kommuner och skolor möjlighet att i högre grad rekrytera toppkandidater till lärarutbildningen, samtidigt som de är knutna till en viss skola där de gör både sin verksamhetsförlagda utbildning och introduktionsåret under handledning av en förstelärare.

Samlat ansvar för rekrytering

Om det inte görs omfattande insatser för att attrahera fler till läraryrket står vi inför en nationell lärarkris. Det behövs ett ökat ansvarstagande för att det utbildas tillräckligt med lärare för att möta dagens och framtidens behov. I dag är ansvaret för kompetensförsörjningen splittrat mellan flera olika aktörer. Vi vill ge Skolverket i uppdrag att samordna rekryteringen till lärarutbildningarna.

6. Höja läraryrkets attraktivitet

6.1 Fler karriärtjänster och högre lön

Högre lön till lärare som jobbar i skolor med tuffast förutsättningar

För att ge varje elev möjlighet att lyckas måste varje skola vara en bra skola. Skolor som har många elever som inte når målen i skolan behöver utvecklas i snabbast takt för att varje elev ska ges förutsättningar att lyckas i skolan. Socialdemokraterna kommer att tillföra fler karriärtjänster till skolor som har tuffast förutsättningar.

Vi kommer att investera 250 miljoner kronor för att attrahera de bästa lärarna till skolor med de största utmaningarna. Lärare som i dessa skolor tar på sig ett större ansvar för skolans och elevernas utveckling ska ha en högre lön. Denna investering om 250 miljoner kronor räcker till en högre lön om 5 000 kr i månaden för cirka 3000 lärare.

Utveckla förstelärarnas yrkesroll

Förstelärarna befattningen måste fyllas med ett tydligare innehåll. Karriärtjänster med högre lön ska gå hand i hand med utökad ansvar. För att både stärka förutsättningarna för ett bra introduktionsår och utveckla karriärtjänsterna vill vi att förstelärare ansvarar för att handleda VFU-studenter och nyanställda under introduktionsåret.

Steg mot högre lön

Det är tydligt att lärarnas löner är centrala för yrkets attraktivitet. Högre lärarlöner hjälper skolsystemet att attrahera de bästa studenterna till läraryrket. Forskning och undersökningar visar också att det finns ett samband mellan högre lärarlöner och högre kunskapsresultat.

Inom ramen för den nationella samlingen för läraryrket kommer vi att tillsammans med skolans och arbetsmarknadens parter föra en dialog om ytterligare steg för att höja lärarnas löner. 2,5 miljarder kronor avsätts årligen till den nationella samlingen för läraryrket.

6.2 Kompetensutveckling och stöd från ledningen

Kompetensförsäkring för lärare

Vi vill se en professionalisering av läraryrket med lärare som har rätt till kontinuerlig och systematisk kompetensutveckling. Därför vill vi investera 400 miljoner kronor i en kompetensförsäkring för lärare. Dessa medel ska vara en bottenplatta finansierad av staten. Vi kommer att inleda samtal med skolans huvudmän och lärarnas fackliga organisationer kring hur denna bottenplatta kan byggas på för att lärarnas kompetensutveckling ska stärkas från såväl nationell som lokal nivå.

Lärarnas kompetensutveckling ska hålla hög kvalitet och bedrivas på akademisk nivå. En prioriterad del av lärares kompetensutveckling är också att ge förutsättningar för kollegialt lärande. När skickliga lärare lär av varandra utvecklas både den enskilda läraren och skolan som helhet.

Skolutveckling med lärarna i fokus

För att vända den svenska skolans negativa utveckling måste vi stärka lärarna, ta vara på deras kunskaper och utveckla lärandet i klassrummet med hjälp av den senaste forskningen. Tyvärr har den moderatledda regeringen valt en annan väg för skolan. I stället för att se värdet av utveckling, har regeringen lagt energi på granskning och detaljstyrning.

Vi socialdemokrater vill investera i skolutveckling och stödja lärarna i utvecklingsarbetet. Därför vill inrätta ett skolforskningsinstitut som – till skillnad från det institut som regeringen föreslår – har ett tydligt skolutvecklingsuppdrag och utgår från vad lärare och rektorer behöver för att utveckla verksamheten.

En central förutsättning för skolutveckling är att det bedrivs klassrumsnära forskning som utgår från de problem och frågeställningar som är relevanta för lärarna i sin yrkesutövning. Vi vill därför öka anslaget till den utbildningsvetenskapliga forskningen med fokus på klassrumsnära forskning. Vi vill också ge fler yrkesverksamma lärare möjlighet till egen forskning och tillföra större medel till forskarskolor för lärare och förskollärare.

Utvecklad rektorsroll med mer tid för pedagogiskt ledarskap

Rektors ledarskap är centralt för att vända utvecklingen i skolan. Forskning visar att rektorn har stor betydelse för såväl studieresultat som arbetsmiljö. Samtidigt vet vi att många rektorer har en mycket stressig arbetssituation, vilket påverkar deras möjligheter att göra ett bra jobb som pedagogiska ledare.

För att ge det pedagogiska ledarskapet ett större utrymme och förbättra rektorers arbetsvillkor föreslår vi att dagens rektorsuppdrag delas i två: rektor och intendent. Rektor ska fortsatt vara högst ansvarig i skolan med ansvar för det pedagogiska ledarskapet och ha huvudansvar för skolans ekonomi och personal. Intendenten ska inför rektor ansvara för administration, lokaler, övriga personalfrågor och sköta det löpande arbetet med ekonomi.

Vi föreslår också att rektorsutbildningen utvecklas så att det pedagogiska ledarskapet får mycket större plats. Dessutom vill vi investera 50 miljoner kronor i att stärka rektorers fortsatta kompetensutveckling. Vi vill göra Rektorslyftet permanent och obligatoriskt fem år efter genomgången rektorsutbildning samt ge Skolverket i uppdrag att ta fram en modell för kontinuerlig kompetensutveckling av rektorer, skolledare och förskolechefer. Fortbildningen ska utformas utifrån de behov som rektorn och rektorns verksamhetsområde har för att utvecklas.

6.3 Mindre administration och ökad autonomi

Ta bort lagkrav på individuella utvecklingsplaner

Det är tydligt att lärarnas administration måste minska. Vi vill ta bort delar av de dokumentationskrav som införts och ge lärarna större möjlighet att utforma sin uppföljning på det sätt som bäst passar deras arbetssituation och de utmaningar eleverna står inför. Ett viktigt steg är att ändra skollagen så att lagkrav på de individuella utvecklingsplanerna tas bort. Skollagen ska ställa krav på formativ bedömning men hur detta utförs och dokumenteras ska vara upp till skolans huvudman att besluta kring. En lärare som undervisar flera klasser och ämnen lägger idag upp till en arbetsvecka per läsår på att producera även de mest rudimentära omdömen en gång per termin. Många lärare, elever och föräldrar menar att detta inte bidrar nämnvärt till elevernas utveckling. Genom att ta bort obligatoriet ger vi de skolor och lärare som upplever att omdömena fyller en viktig funktion i verksamheten möjligheten att behålla detta.

Slopa lagkrav på åtgärdsprogram för särskilt stöd av mindre omfattning

Skollagen bör också förändras vad gäller krav på åtgärdsprogram vid särskilt stöd. Ett totalt slopande av åtgärdsprogrammen skulle ytterligare spä på ojämlikheten i skolan. Samtidigt är behovet stort av att minska den arbetsbelastning åtgärdsprogrammen medför. Vi föreslår att kravet på åtgärdsprogram tas bort för särskilt stöd av mindre omfattning, men att kravet på åtgärdsprogram finns kvar vid större behov av särskilt stöd.

Se över de nationella proven

De nationella proven utgör ett viktigt redskap i den svenska grundskolan och de ska självklart finnas kvar. Men proven behöver utvecklas för att vara en hjälp för att utveckla skolan och undervisningen – inte ta resurser från undervisningen i klassrummet och motverka elevernas lärande. I dag vittnar lärare, skolledare och elever om att de nationella proven leder till en orimlig arbetsbelastning. Samtidigt finns det inget tydligt samband mellan goda kunskapsresultat i ett skolsystem och många nationella prov. För att förbättra lärarnas förutsättningar vill vi omedelbart genomföra en översyn av de nationella provens antal, omfattning, effekter, förläggning och syfte. Vi vill också att de nationella proven genomförs och rättas digitalt för att minska lärarnas arbetsbelastning. Som en initial utvecklingskostnad föreslår vi 10 miljoner kronor för detta.

Nationella utvecklingsprogram för skolor

För att minska lärarnas arbetsbelastning och skapa mer tid för undervisningen är det centralt att skolorna utvecklar sitt arbetssätt. Det kan handla om att utveckla mötesformer, undervisningsplanering, handledning och kollegialt samarbete.

SKL och Stockholms stad driver projektet PRIO som fokuserar på att utveckla skolans interna arbetssätt för att skapa en mer lärande organisation. Utvärderingarna visar att projektet har varit framgångsrikt och att lärarna tror att de nya arbetssätten kommer att påverka verksamheten i positiv riktning. Initiativet bör spridas till fler kommuner.

Vi vill se över och samla Skolverkets kompetensutvecklingsinsatser så att de blir långsiktiga och inte projektbaserade, och en del av Skolverkets utbildningsinsatser ska inriktas mot att utveckla skolornas arbetssätt.

7. Investeringar för att höja läraryrkets attraktivitet

Figur 8. Socialdemokraternas investeringar per år i att stärka läraryrket attraktivitet

Specificerade investeringar	
<i>Kvalitetsatsning på lärarutbildningen</i>	100 mkr
<i>Fler vägar till läraryrket</i>	200 mkr
<i>Fler karriärtjänster i skolor med tuffa förutsättningar</i>	250 mkr
<i>Kompetensutveckling och stöd från ledningen</i>	450 mkr
<i>Mindre administration</i>	10 mkr
Resurser att fördela	
<i>Nationell samling för läraryrket</i>	2500 mkr

Socialdemokraterna

FRAMTIDSPARTIET